

ROZDZIAŁ 10

WPŁYW WYBORU FORMY OPODATKOWANIA PODATKIEM DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH NA OBCIĄŻENIA FISKALNE W MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH

1. Wstęp

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą mają możliwość, po spełnieniu określonych warunków, opłacać podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, karty podatkowej, bądź też na zasadach ogólnych. Formą najprostszą jest karta podatkowa. Możliwość korzystania z karty podatkowej oznacza dla podatnika m.in. zwolnienie z obowiązku prowadzenia ewidencji przychodów i kosztów. Podatek oblicza się tutaj na podstawie zewnętrznych znamion prowadzonej działalności gospodarczej, jak na przykład jej rodzaj, wielkość zatrudnienia i miejscowości, w której ta działalność jest prowadzona. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jest również formą preferencyjną omawianego podatku, w którym największym ułatwieniem jest zwolnienie z obowiązku prowadzenia ewidencji kosztów i wyliczenia dochodu podlegającego opodatkowaniu. Podatek jest obliczany tutaj na podstawie uzyskanego przychodu. Podatek dochodowy od osób fizycznych opłacany na zasadach ogólnych jest formą najbardziej skomplikowaną, charakteryzującą się obowiązkiem prowadzenia ewidencji przychodów i kosztów, która jest podstawą do obliczenia dochodu podlegającego opodatkowaniu.

Polityka fiskalna państwa rozumiana jako dobór źródeł i metod gromadzenia dochodów publicznych, jak też kierunków i sposobów realizacji wydatków publicznych dla osiągnięcia celów społecznych i gospodarczych, ustalonych przez właściwe organy publiczne¹ jest podstawowym narzędziem pozwalającym wpływać państwu na gospodarkę. Osiągnięcie określonych celów społecznych i gospodarczych jest więc przyczyną, jak również staje się efektem prowadzenia polityki fiskalnej. Uproszczone formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych wydają się być bardzo przydatnym narzędziem we wspieraniu procesu wzrostu gospodarczego poprzez wsparcie rozwoju małych przedsiębiorstw.

Celem artykułu jest analiza wpływu wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych na obciążenia fiskalne w małych przedsiębiorstwach. Autor chce podjąć również próbę usystematyzowania małych przedsiębiorstw pod względem osiąganych wyników ekonomicznych, dla których korzystne jest stosowanie poszczególnych form opodatkowania. Okres badawczy obejmuje lata 1999-2003.

2. Wysokość obciążeń podatkowych w ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych na tle zasad ogólnych

W zryczałtowanym podatku dochodowym od przychodów ewidencjonowanych dla obliczenia wielkości podatku stosuje się stawki procentowe, których wysokość zależy od rodzaju prowadzonej działalności. W tej formie podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowaniu podlegają osiągnięte przychody. Na podstawie danych statystycznych² w

¹ Z. Fedorowicz, *Polityka fiskalna*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 1998, s. 7.

² Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 1999r. Informacje i opracowania

ramach grupy przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób, działających w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, można przeprowadzić symulację opłacalności opodatkowania podatkiem dochodowym w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych na tle zasad ogólnych. W całym badanym okresie największa część badanych przedsiębiorstw zajmowała się w Polsce działalnością handlową. Przedsiębiorstwa te mają również największy udział przychodów ze sprzedaży. Następne miejsca zajmują firmy prowadzące działalność przemysłową, działalność związaną z obsługą nieruchomości, budowlaną oraz transportową. Średni poziom przychodów dla przedsiębiorstw do 9 osób działających w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, bez względu na rodzaj prowadzonej działalności, wynosił w roku 1999 – 182.800 PLN, w 2000r. – 220.700 PLN, w 2001r. – 227.200 PLN, w roku 2002 – 210.900 PLN i w roku 2003 – 211.900 PLN. Limity przychodów w ryczałcie ewidencjonowanym wynosił w tym czasie odpowiednio: 400.000 PLN, 426.400 PLN, 470.745 PLN, 499.460 PLN i 992.500 PLN. Poziom przychodów nie powinien stanowić więc bariery w wyborze tej formy opodatkowania dla większości przedsiębiorstw, gdyż ustawowy limit przychodów uprawniający do korzystania z ryczału ewidencjonowanego był w całym badanym okresie wyższy niż w przedsiębiorstwach zatrudniających do 9 pracowników, które były objęte badaniem GUS.

W tabeli nr 1 przedstawiono symulację obciążeń podatkowych przy wyborze jednej z dwóch form opłacania podatku dochodowego. Wybrane zostały działy przedsiębiorstw, które najczęściej wybierają ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Średnia wielkość przychodów i kosztów przypadająca na jedno przedsiębiorstwo podana została na podstawie danych GUS dla firm zatrudniających do 9 osób³, prowadzących działalność w formie osoby fizycznej. Opodatkowanie podatkiem dochodowym obliczono na podstawie skali podatkowej zamieszczonej w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴.

Tabela 1

Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych płaconego przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą przy wyborze ryczału od przychodów ewidencjonowanych lub zasad ogólnych

Wyszczególnienie	Średnie przychody na 1 zakład w zł	Średnie koszty na 1 zakład w zł	Udział % kosztów w przychodach	Podatek obliczony dla ryczału od przychodów ewidencjonowanych	Podatek obliczony dla zasad ogólnych
1999r.					
Budownictwo	98.000	71.400	72,8	5.390	4.659
Handel	319.900	293.300	91,7	9.597	4.659

statystyczne. GUS Warszawa 2000r.

Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2000r. Informacje i opracowania statystyczne. GUS Warszawa 2001r.

Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2001r. Informacje i opracowania statystyczne. GUS Warszawa 2002r.

Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2002r. Informacje i opracowania statystyczne. GUS Warszawa 2003r.

Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2003r. Informacje i opracowania statystyczne. GUS Warszawa 2004r.

Dobór grupy statystycznej pod względem wielkości przedsiębiorstwa, uzyskiwanych przychodów oraz prowadzonej działalności pozwala na wybór jednej z trzech dostępnych, dla tej grupy podatników, formy opłacania podatku dochodowego. W badaniach nie brano pod uwagę formy opodatkowania podatkiem dochodowym

³ Tamże

⁴ Zob. ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. nr 90, poz. 416 z 1993r., z póź. zm.).

2000r.					
Budownictwo	122.700	90.800	74,0	6.749	5.625
Handel	368.000	341.000	92,7	11.040	4.694
2001r.					
Budownictwo	138.100	103.600	75,1	7.596	6.062
Handel	363.000	335.700	92,5	10.890	4.693
2002r.					
Budownictwo	139.400	107.200	76,9	7.667	5.600
Handel	345.600	320.400	92,7	10.368	4.270
2003r.					
Budownictwo	148.800	115.400	77,6	8.184	5.816
Handel	341.600	317.000	92,8	10.248	4.144

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

W każdym kolejnym badanym roku podatek dochodowy płacony w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych jest wyższy od opłacanego na zasadach ogólnych tak dla działalności budowlanej jak również handlowej. W roku 1999 podatnicy prowadzący działalność budowlaną i płacący podatek dochodowy w formie ryczałtu zapłaciliby średnio kwotę o 15,6% większą niż gdyby wybrali opodatkowanie na zasadach ogólnych. W roku 2000 kwota ta byłaby o 19,9% wyższa, w 2001r o 25,3%, w roku 2002 o 36,9% a w 2003 o 40,7%. Widać więc, że w dziale budownictwo, gdzie najchętniej wybierany jest ryczałt ewidencjonowany, opłacalność tej formy opodatkowania maleje na korzyść zasad ogólnych. Również przeciętne przedsiębiorstwo zatrudniające do 9 pracowników prowadzące działalność gospodarczą w zakresie handlu mając do wyboru opłacanie podatku dochodowego na zasadach ogólnych lub ryczałt od przychodów ewidencjonowany zmuszone byłoby wybrać zasady ogólne, gdyż w całym badanym okresie podatek dochodowy opłacany w tej formie był niższy od podatku opłacanego w formie ryczałtowanej. W działalności handlowej podatnicy prowadzący działalność jako osoby fizyczne lub spółka cywilna osób fizycznych i korzystający z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych zapłacą kwotę podatku wyższą o 105,9% w 1999r., w roku 2000 – 135,2%, w 2001r. – 132%, w 2002r. – 142,8% a w roku 2003 – 147,3% niż gdyby rozliczali się z podatku dochodowego na zasadach ogólnych. Różnica w każdym badanym roku przekracza 100%, co oznacza, że dla przeciętnego podatnika w badanej grupie ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jest ponad dwa razy droższy niż zasady ogólne.

Dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zatrudniających do 9 pracowników można wyliczyć taki poziom kosztów i stosunek kosztów do przychodów, dla których podmiotom tym korzystniejsze będzie rozliczanie się z podatku dochodowego w formie ryczałtu od przychodów niż na zasadach ogólnych.

Tabela 2

Średnie koszty na jeden zakład i udział kosztów w przychodach dla przedsiębiorstw budowlanych i handlowych, przy których podatek dochodowy od osób fizycznych opłacany na zasadach ogólnych oraz w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych są sobie równe

Wyszczególnienie	Średnie przychody na 1 zakład w zł	Średnie koszty na 1 zakład w zł	Udział % kosztów w przychodach
1999r.			
Budownictwo	98.000	67.558	68,9
Handel	319.900	267.315	83,6

2000r.			
Budownictwo	122.700	84.884	69,2
Handel	368.000	307.600	83,6
2001r.			
Budownictwo	138.100	95.526	69,2
Handel	363.000	303.089	83,5
2002r.			
Budownictwo	139.400	96.321	69,1
Handel	345.600	288.305	83,4
2003r.			
Budownictwo	148.800	102.937	69,2
Handel	341.600	284.873	83,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

W analizowanym okresie dla grupy badanych przedsiębiorstw wysokość możliwego do zapłacenia podatku dochodowego od osób fizycznych w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych jest znacząco wyższa od takiego podatku płaconego na zasadach ogólnych. Aby podatek dochodowy opłacany w formie ryczałtu był dla podatnika korzystniejszy znacząco niższy musiałby być poziom kosztów w przedsiębiorstwach. Koszty zapewniające opłacalność zastosowania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych musiałby być niższe o ok. 10% od faktycznie osiągniętych przez badane przedsiębiorstwa. Poziom kosztów wyliczonych w tabeli nr 2 zapewnia taką samą wysokość w płaconym podatku dochodowym na zasadach ogólnych jak w formie ryczałtu. Tym samym jeżeli podatnicy z badanych grup w poszczególnych latach osiągnęliby koszty niższe od wyliczonych korzystniejszym byłoby rozliczanie się z podatku dochodowego w formie ryczałtu ewidencjonowanego. Jeżeli natomiast średnie koszty na jeden zakład byłyby wyższe opłacalne staje się korzystanie z zasad ogólnych podatku dochodowego od osób fizycznych.

3. Wysokość obciążeń podatkowych w karcie podatkowej na tle zasad ogólnych

Podatek dochodowy od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej ma charakter ryczałtu tabelarycznego. W zależności od zewnętrznych znamion prowadzonej działalności na podatnika nałożona zostaje odpowiednia stawka kwotowa zryczałtowanego podatku. Na podstawie danych statystycznych⁵ w ramach grupy przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób, działających w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, można przeprowadzić symulację opłacalności opodatkowania podatkiem dochodowym w formie karty podatkowej na tle zasad ogólnych. W tabelach nr 3 i 4 przedstawiono symulację obciążeń podatkowych przy wyborze jednej z dwóch form opłacania podatku dochodowego. Opodatkowanie podatkiem dochodowym obliczono na podstawie skali podatkowej zamieszczonej w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych⁶, wysokość podatku opłacanego w formie karty podatkowej określona jest natomiast w obwieszczeniach Ministra Finansów⁷. Do analizy wybrano kategorie osób

⁵ Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... op. cit. GUS Warszawa 2000r., 2001r., 2002r., 2003r., 2004r.

Dobór grupy statystycznej pod względem wielkości przedsiębiorstwa, uzyskiwanych przychodów oraz prowadzonej działalności pozwala na wybór jednej z trzech dostępnych, dla tej grupy podatników, formy opłacania podatku dochodowego. W badaniach nie brano pod uwagę formy opodatkowania podatkiem dochodowym

⁶ Zob. ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, op. cit. (Dz. U. nr 90, poz. 416 z 1993r., z póź. zm.).

⁷ Zob. załącznik nr 1 Tabela miesięcznych stawek podatku dochodowego, Część I i II Obwieszczenia Ministra

fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie usług budowlanych oraz handlu.

Tabela 3

Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych płaconego przy wyborze karty podatkowej lub zasad ogólnych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie robót budowlanych: murarskich, ciesielskich, dekarских, posadzkarskich, malarskich, związanych z wykładaniem i tapetowaniem ścian, izolatorskich, związanych ze wznoszeniem i montażem konstrukcji stalowych

Miesięczne stawki podatku dochodowego od osób fizycznych obliczony dla zasad ogólnych w PLN	Miesięczne stawki podatku dochodowego w formie karty podatkowej w PLN			
	Przy liczbie pracowników	W miejscowości o liczbie mieszkańców		
		do 5.000	ponad 5.000 do 50.000	powyżej 50.000
1999				
388	0	200	225	250
	1	340	364	395
	2	468	531	604
	3	654	741	819
	4	766	838	921
	5	884	976	1.066
2000				
468	0	213	239	266
	1	362	388	421
	2	498	566	643
	3	697	789	873
	4	816	893	981
	5	942	1.040	1.136
2001				
505	0	235	263	293
	1	399	428	464
	2	549	624	709
	3	769	871	963
	4	900	985	1.083
	5	1.039	1.148	1.254
2002				
466	0	249	271	310
	1	423	454	492
	2	582	662	752
	3	815	924	1.021
	4	954	1.045	1.149
	5	1.102	1.218	1.330

Finansów w sprawie wysokości kwot przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, stawek karty podatkowej oraz kwartalnych stawek od przychodów proboszczów i wikariuszy (M.P. 99.37.567, M.P. 00.38.744, M.P. 01.41.666, M.P. 02.57.783).

2003				
485	0	249	271	310
	1	423	454	492
	2	582	662	752
	3	815	924	1.021
	4	954	1.045	1.149
	5	1.102	1.218	1.330

Źródło: opracowanie własne

Podatek dochodowy opłacany na zasadach ogólnych przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w zakresie robót budowlanych: murarskich, ciesielskich, dekarских, posadzkarskich, malarskich, związanych z wykładaniem i tapetowaniem ścian, izolatorskich, związanych ze wznoszeniem i montażem konstrukcji stalowych przy założeniach średnich dla tego typu działalności przychodach i kosztach wyniósł w 1999 roku 388 PLN miesięcznie. Przy możliwości wyboru formy opodatkowania pomiędzy zasadami ogólnymi i kartą podatkową dla omawianej grupy podatników korzystniejsze jest rozliczenie się z podatku dochodowego przy pomocy karty pod warunkiem, że podatnik nie zatrudnia pracowników lub też zatrudnia jedynie jednego pracownika, ale działalność prowadzona jest w miejscowości do 50 tys. mieszkańców. Jeżeli natomiast podatnik przy zatrudnieniu jednego pracownika prowadzi działalność w miejscowości o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. to korzystniejsze jest dla niego rozliczenie się z podatku dochodowego na zasadach ogólnych. Ta forma opodatkowania korzystniejsza jest również dla podatników zatrudniających więcej niż jednego pracownika i to już bez względu na wielkość miejscowości, w której prowadzona jest działalność. Wysokość podatku opłacanego przy pomocy karty podatkowej będzie bowiem wyższa i można zauważyć, że ta dysproporcja rośnie wraz z ilością zatrudnionych pracowników, oraz wielkością miejscowości, w której prowadzona jest działalność. W roku 2000, który był kolejnym badanym okresem, dla małych przedsiębiorstw z branży budowlanej korzystniejsze było rozliczenie się z podatku dochodowego od osób fizycznych jedynie w sytuacji, jeśli nie zatrudniały one oprócz właściciela żadnego pracownika lub zatrudniały jedynie jednego pracownika. Stan taki miał miejsce bez względu na wielkość miejscowości, w której prowadzona jest działalność. Jeżeli natomiast osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w omawianym zakresie zatrudniała więcej niż jednego pracownika, to rozliczenie się z podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach ogólnych niosło ze sobą niższe obciążenia fiskalne. W roku 2001 podobnie jak w roku 2000 wykorzystanie karty podatkowej w omawianej grupie podatników było korzystniejsze w przypadku, kiedy osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą zatrudniała jedynie jednego pracownika lub działalność ta była prowadzona bez zatrudniania pracowników. Również w tym przypadku wielkość miejscowości, w której prowadzona jest działalność nie zmieniała granicy stosowania karty podatkowej. Im mniejsza miejscowość tym jednak korzystniejsze było wykorzystanie karty podatkowej. W latach 2002 i 2003 dla omawianej grupy przedsiębiorstw granica przeciętnych obciążeń fiskalnych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych zmieniła się na niekorzyść karty podatkowej. W latach tych korzystanie z karty podatkowej wiązało się z niższymi obciążeniami fiskalnymi jedynie w przypadku jeżeli podatnik nie zatrudniał pracowników lub zatrudniał jedynie jednego pracownika ale działalność prowadzona była w miejscowości do 50 tys. mieszkańców. W sytuacji, gdy zatrudniał jednego pracownika w miejscowości powyżej 50 tys. mieszkańców lub zatrudniał więcej niż jednego pracownika rozliczenie się z podatku dochodowego na zasadach ogólnych wiązało się dla podatnika z niższymi obciążeniami fiskalnymi z tytułu omawianego podatku.

Tabela 4

Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych płaconego przy wyborze karty podatkowej lub zasad ogólnych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie handlu żywnością i wyrobami tytoniowymi

Miesięczne stawki podatku dochodowego od osób fizycznych obliczony dla zasad ogólnych w PLN	Miesięczne stawki podatku dochodowego w formie karty podatkowej w PLN						
	Przy liczbie pracowników	W miejscowości o liczbie mieszkańców					
		do 5.000		ponad 5.000 do 50.000		powyżej 50.000	
		od	do	od	do	od	do
1999							
388	0	225	340	308	418	340	531
	1	308	418	340	531	418	679
	2	340	536	418	679	531	775
	3	418	679	531	775	714	965
2000							
391	0	239	362	328	445	362	566
	1	328	445	362	566	445	723
	2	362	571	445	723	566	826
	3	445	723	566	826	761	1.028
2001							
391	0	263	399	362	491	399	624
	1	362	491	399	624	491	798
	2	399	630	491	798	624	911
	3	491	798	624	911	840	1.134
2002							
356	0	279	423	384	520	423	662
	1	384	520	423	662	520	846
	2	423	668	520	846	662	966
	3	520	746	662	966	891	1.203
2003							
345	0	279	423	384	520	423	662
	1	384	520	423	662	520	846
	2	423	668	520	846	662	966
	3	520	746	662	966	891	1.203

Źródło: Opracowanie własne

Dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu żywnością i wyrobami tytoniowymi w grupie badanych przedsiębiorstw średnia miesięczna stawka podatku dochodowego opłaconego na zasadach ogólnych wynosiła w 1999r. 388 PLN a w 2000r. 391 PLN. W latach tych dla omawianej grupy podatników korzystniejszy był wybór karty podatkowej jedynie przy stosunkowo niewielkiej skali działalności. Przy założeniu, że Urząd Skarbowy stosuje dolny pułap możliwych do zastosowania stawek karty podatkowej, podatnikowi korzystniej było stosować kartę podatkową w sytuacji, gdy działalność handlowa prowadzona była bez zatrudniania pracowników lub przy zatrudnieniu jedynie jednego pracownika, jednak pod warunkiem, że działalność ta prowadzona jest w miejscowości do 50 tys. mieszkańców. Jeżeli jednak Urząd Skarbowy zastosował górną granicę możliwych

stawek karty podatkowej, to wybór tej formy opodatkowania korzystny był jedynie dla podatników, którzy działalność prowadzą w miejscowościach o liczbie mieszkańców do 5 tys. i pod warunkiem, że podatnik nie zatrudnia pracowników. Jeżeli wymienione kryteria nie są przez podatnika osiągnięte to, przy założeniu średnich osiąganych wskaźników ekonomicznych dla omawianej grupy, korzystniejsze było rozliczanie się z podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach ogólnych. W kolejnym 2001r. nastąpiło okrojenie grupy podatników prowadzących działalność gospodarczą w omawianym zakresie, dla których wybór karty podatkowej wiązał się z mniejszymi niż w przypadku zasad ogólnych obciążeniami fiskalnymi. W roku tym przy zastosowaniu przez urząd minimalnych stawek karty podatkowej forma ta korzystniejsza była jedynie dla podatników, którzy nie zatrudniali pracowników i prowadzili działalność gospodarczą w miejscowościach o liczbie mieszkańców do 50 tys. Przy zatrudnieniu jednego pracownika omawiana forma wiązała się z mniejszymi obciążeniami jedynie dla podatników, którzy działalność prowadzili w miejscowościach o liczbie mieszkańców do 5 tys. Dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu żywnością, opodatkowanych stawkami karty podatkowej równymi górnym pułapom możliwych stawek, korzystniejszy był wybór zasad ogólnych podatku dochodowego od osób fizycznych. Zasady ogólne w tym przypadku wiązały się dla przeciętnego podatnika z badanej grupy niższym fiskalizmem niż karta podatkowa bez względu na liczbę zatrudnionych pracowników i miejsce prowadzonej działalności. W kolejnych badanych latach 2002 i 2003 dysproporcja w obciążeniach fiskalnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zależności od wybranej formy podatku dochodowego od osób fizycznych pogłębiała się na niekorzyść karty podatkowej. W latach tych w badanej grupie podatników korzystniejsze było rozliczanie się z podatku dochodowego na zasadach ogólnych niż wybór karty podatkowej. Zasady ogólne niosły ze sobą niższe obciążenia fiskalne bez względu na ilość zatrudnionych pracowników, jak również wielkość miejscowości. Ze znaczenia było również to czy Urząd Skarbowy stosował stawkę karty zbliżoną do górnej czy do dolnej granicy stawek karty dla danej grupy podatników. Nawet bowiem przy stosowaniu najniższych stawek karty podatkowej i tak korzystniejszy dla podatnika był wybór zasad ogólnych podatku dochodowego od osób fizycznych.

4. Podsumowanie

Z przeprowadzonej symulacji na wybranych grupach podatników, której podstawą były badania statystyczne wynika, że wybór formy w jakiej podmiot prowadzący działalność gospodarczą opłaca podatek dochodowy od osób fizycznych ma kluczowe znaczenie dla wysokości obciążeń fiskalnych. W przypadku ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych w każdej z badanych sytuacji podatek dochodowy płacony na zasadach ogólnych jest dużo niższy niż wyliczona dla przeciętnego przedsiębiorstwa z danej grupy wielkość ryczałtu. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest poziom kosztów uzyskiwanych przez badane podmioty. Stosunek wysokości kosztów do uzyskiwanych przychodów jest w badanych przedsiębiorstwach zdecydowanie niekorzystny dla ryczałtu ewidencjonowanego. Z przeprowadzonych badań wynika, że z ryczałt ewidencjonowany korzystny, ze względu na wysokość obciążeń podatkowych, jest dla przedsiębiorstw, w których prowadzona działalność charakteryzuje się niską kosztownością. Z dostępnych danych statystycznych wynika jednak, że przedsiębiorstw charakteryzujących się takimi wskaźnikami jest coraz mniej.

Również opłacanie podatku dochodowego w formie karty podatkowej jest najczęściej mniej korzystne niż wybór tzw. zasad ogólnych. Karta podatkowa jest rozwiązaniem niosącym niższe niż zasady ogólne obciążenia fiskalne jedynie dla podatników prowadzących działalność w danym zakresie jedynie w stosunkowo małej skali. Przeprowadzona analiza

wykazała, że granica wielkości zatrudnienia przynosząca korzyści fiskalne dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie budownictwa i korzystających z karty podatkowej przebiega przy zatrudnieniu jednego pracownika w małych bądź średnich miejscowościach. Przy większym zatrudnieniu korzystniejsze stają się zasady ogólne. Dla działalności handlowej omawiana granica przesuwana się w kierunku podatników nie zatrudniających pracowników. W latach 2002 i 2003 korzystanie z karty bez względu na wielkość zatrudnienia i miejscowości staje się w działalności handlowej mniej korzystne niż zasady ogólne. Limit zatrudnienia dający prawo do karty podatkowej wynosi przy tym dla działalności budowlanej 5 pracowników a dla działalności handlowej 3 pracowników.

Formy uproszczone podatku dochodowego skierowane w szczególności do małych przedsiębiorstw z racji swej konstrukcji powinny być efektywnym narzędziem w realizacji celów gospodarczych polityki fiskalnej państwa. Preferencje jakie niesie ze sobą korzystanie z omawianych form podatku dochodowego od osób fizycznych powinny być wykorzystane w promowaniu wzrostu zatrudnienia i wzrostu zagregowanego popytu poprzez rozwój sektora małych przedsiębiorstw. W sprzeczności z realizacją tych celów stoi jednak poziom obciążeń fiskalnych, jakie niesie ze sobą korzystanie z tych form opodatkowania. Dla większości małych przedsiębiorstw zdecydowanie najkorzystniejszą formą opodatkowania dochodów, pod względem kryterium wysokości obciążeń fiskalnych, są zasady ogólne podatku dochodowego. Pozostaje on jednak jednocześnie najbardziej skomplikowaną formą omawianego podatku.

SPIS LITERATURY:

1. Z. Fedorowicz, *Polityka fiskalna*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 1998.
2. *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 1999r. Informacje i opracowania statystyczne*. GUS Warszawa 2000r.
3. *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2000r. Informacje i opracowania statystyczne*. GUS Warszawa 2001r.
4. *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2001r. Informacje i opracowania statystyczne*. GUS Warszawa 2002r.
5. *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2002r. Informacje i opracowania statystyczne*. GUS Warszawa 2003r.
6. *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2003r. Informacje i opracowania statystyczne*. GUS Warszawa 2004r.
7. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. nr 90, poz. 416 z 1993r., z póź. zm.).